

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

Community Participation in Schools Basic Education Management Under The Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5

พัชรียาภรณ์ พิมพาเรือ¹⁾ และ อาคม อึ้งพวง²⁾

Patchareeyaporn Pimparua¹⁾ and Arkom Eungpuang²⁾

¹⁾ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

²⁾ อาจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Teacher, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 155 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และตัวแทนชุมชนจำนวน 620 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเที่ยง 0.97 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ คือด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้น การบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับ “ปานกลาง”

2. การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า ควรสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาหลักสูตรร่วมเป็นวิทยากรแกนนำให้ความรู้และจัดการเรียนรู้ร่วมกับคณะครู ร่วมวางแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาทั้งส่วนที่เป็นทุนทรัพย์อุปกรณ์การเรียน และทรัพยากรบุคคล ร่วมเป็นกรรมการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ประชุมวางแผนพัฒนา อาคารสถานที่ ร่วมประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นดูแลพฤติกรรมและการเรียนของนักเรียน และร่วมใช้สาธารณูปโภคประโยชน์จากทางโรงเรียน

คำสำคัญ : การจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purposes of this research were to indicate the level of community participation and to find the guidelines for enhancing the community participation in schools basic education management under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5. The samples used in this study were persons who involved in the education management of school under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5. They were 155 schools, selected by using Simple Random Sampling. The key informants were school administrators, teachers, and community representatives, 620 persons in total. The instrument used in this research was the Questionnaire with 0.97 of reliability. Data were analyzed by using computer program to find the Frequency, the Percentage, Mean and Standard Deviation, and the interviewed data were analyzed using descriptive qualitative.

The research findings found that:

The level of community participation in schools basic education management one general management field in the overall level was “High”, then management personnel, and academic management respectively but was “Moderate” on the executive budget.

The studying guidelines for enhancing the community participation in the provision of basic education, including taking part in: thoroughly informing community's roles to the school community, offering community opportunities to take part in school curriculum developing, becoming an expert to educate and manage instruction with teachers corporately, raising school funds on the educational resources, budget, school supplies, and human resource, reflecting the school staffs performance, planning meeting to develop the building or school environment, collaborating with other agencies, responding of students' behavior and education and managing public benefits from school.

Key words : Basic Education Management, Community Participation

บทนำ

จากนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการตรากฎหมายการศึกษาแห่งชาติขึ้นเรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำหรับ

ใช้เป็นกรอบ การดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยในหมวด 5 ที่ว่าด้วยการบริหารและจัดการศึกษานั้นได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องของการกระจายอำนาจไว้ในมาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัด

การศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และในการบริหารสถานศึกษานั้นในมาตรา 40 ได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น กรรมการและเลขานุการ เพราะรัฐมองเห็นว่า การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีคุณภาพ [12]

นอกจากนั้นแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [13] ยังได้ระบุว่าการศึกษาเป็นส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นนับเป็น 1 ใน 3 เสาหลักที่สำคัญของความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ควรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มากขึ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนการดำเนินการ และการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ จินฉวนตวร ปะโคทัง [2] จากการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณีน พบว่า พลังของการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าอาวาส นายกสมาคมศิษย์เก่า ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มคณะครู กลุ่มประชาชน เป็นพลังของการมีส่วนร่วมที่ได้ผล

เป็นอย่างดี ทั้งในแง่การแบ่งเบาภาระงบประมาณ บุคลากรรวมถึงทรัพยากรอื่น ๆ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ [1] ที่ระบุว่า การส่งเสริมให้ชุมชน มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษา จะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจกันในการพัฒนาผู้เรียน ชุมชนกับสถานศึกษา ต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและ นันทกิตติ แก้วกล้า [5] ยังกล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีความสำคัญกับทุกองค์กร คือ 1) ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง 2) กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวางและเกิดการยอมรับได้ 3) เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจได้ 4) ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กรและ จัดปัญหาความขัดแย้งได้ จากประโยชน์และความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้ว กระทรวงศึกษาธิการ [1] ได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาไว้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2) การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและ บุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง 3) การสื่อสารให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4) ดำเนินการการจัดการศึกษาตามกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากแนวทางการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาแล้ว การใช้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน จะทำให้การบริหารงานเกิดความเป็นอิสระ และความคล่องตัวมากขึ้น การบริหารเขตพื้นที่ การศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับหลักการ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานด้วย [7]

จากความสำคัญของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะ พระราชบัญญัติการศึกษาที่เกี่ยวข้องที่ให้ความ

สำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การปรับตัวเข้าสู่โครงสร้างใหม่ เป็นโครงสร้างการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระบุให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ ที่ใช้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน และเนื่องด้วยเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่นเขต 5 นี้ยังขาดข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา [11] เป็นเขตพื้นที่ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจวิจัยศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 5

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา** หมายถึง การที่ชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 5 มีความคิดเห็นว่าตนเองได้มีส่วนร่วมระดมความคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน Shadid [2] ในงานโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้านคือ

1) ด้านวิชาการ หมายถึง การมีส่วนร่วมดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ด้านงบประมาณ หมายถึง การเสนองบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารงบประมาณ บัญชี พัสดุและสินทรัพย์ การตรวจสอบติดตาม และประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงานด้านงบประมาณ

3) ด้านบริหารงานบุคคล หมายถึง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การรักษาวินัยและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา

4) **ด้านบริหารงานทั่วไป** หมายถึง การวางแผนและพัฒนาสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารงานทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การประชาสัมพันธ์โรงเรียน และการประสานงานในการจัดการศึกษา ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประเมินผล การจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา

2. **ชุมชน** หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่เป็นเขตบริการของโรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 5 ซึ่งมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยพัฒนา

ขึ้นเอง ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยใช้เกณฑ์ กำหนดน้ำหนักคะแนนและมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่า ความเที่ยง 0.97

2) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมี 2 แบบ คือ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) จากตอนที่ 3 ของแบบสอบถามสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทาง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ในงาน 4 ด้าน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่นเขต 5 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2) ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจาก คำถามปลายเปิด

การวิเคราะห์แนวทางการเสริม สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นการ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามคำถาม ปลายเปิด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจง ความถี่ (f) และร้อยละ (%) แล้ววิเคราะห์เนื้อหา

3) ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์

เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธี การการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากคณะกรรมการ

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวนทั้งสิ้น 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการเชิงพรรณนา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมด้านการ บริหารงานทั่วไป การมีส่วนร่วมในด้านการบริหาร งานบุคคล และการมีส่วนร่วมด้านวิชาการตามลำดับ สำหรับการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณอยู่ในระดับ ปานกลาง

แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนควร สื่อสารให้ชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของชุมชนที่มี ต่อโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาร่วมวางแผน พัฒนาหลักสูตร ร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้และ จัดการเรียนรู้อบรมร่วมกับคณะครู ร่วมวางแผนการระดม ทรัพยากรทางการศึกษาทั้งส่วนที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียน และทรัพยากรบุคคล ร่วมเป็น กรรมการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในโรงเรียน ประชุมวางแผนพัฒนา อาคารสถานที่ ร่วมประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ดูแล พฤติกรรมและการเรียนของนักเรียน และร่วมใช้ สาธารณะประโยชน์จากทางโรงเรียน

2. อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่ง ของชุมชน เป็นสถานที่ให้ความรู้แก่ คนในชุมชน ชุมชนมีความคาดหวังที่จะให้บุตรหลาน ได้เข้ารับการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการ จัดศึกษา ดังนั้นชุมชนเองก็ต้องการที่จะเข้ามา

มีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชัย อุดมพงษ์ [3] พงษ์เทพ ทับทิม [9] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลมณี พิทักษ์ และคณะ [6] และมีประเด็นรายด้านที่จะนำมาอภิปรายตามกรอบวิจัยในงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนโดยส่วนมากเป็นชุมชนยุคใหม่ มีช่องทางการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษามากขึ้น และเริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกุล นามศิริ [10] ผู้ปกครองมีพฤติกรรมเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานของตนเองในการศึกษามากขึ้น และคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า เป็นหัวใจสำคัญในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ดำรงพล ดอกบัว [4] และด้านวิชาการประเด็นที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยยังขาดการค้นคว้าหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช [15] ที่กล่าวว่า “ครูมีความถนัดด้านการสอนมากกว่าการทำวิจัย เนื่องจากกระบวนการพัฒนาครูเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนมากกว่าศาสตร์การวิจัยทำให้ครูส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย”

2. ด้านงบประมาณ ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ายังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณยังไม่เต็มที่เท่าที่ควรเป็นงานที่มีความซับซ้อนมีกระบวนการขั้นตอนที่เกี่ยวกับกฎหมายค่อนข้างมากกว่างานด้านอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา ศรีนวล [8] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ พรสีมา [16] พบว่า มีการระบุรายการงบประมาณไว้ชัดเจนยากที่จะปรับเปลี่ยนได้ ดังนั้นชุมชนจึงมอบหมายให้ทางโรงเรียนดำเนินการ

3. ด้านบริหารงานบุคคล พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นสิ่งที่ชุมชนสามารถทำได้ง่าย ไม่มีระบบระเบียบขั้นตอนที่ซับซ้อนยุ่งยาก โดยมากแล้วชุมชนจะสังเกตพฤติกรรมและการทำงานของครูอยู่แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ จิตขันธ์ [14] ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอโนนสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า ด้านบริหารงานบุคคล ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นแบบร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ตามลำดับเรื่องที่มีส่วนร่วมสูงสุด คือการกำกับดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์

4. ด้านบริหารงานทั่วไป พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นงานทั่วไปที่ชุมชนได้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่าย ชุมชนมีความสามารถมากขึ้น และต้องการเข้ามีส่วนร่วม และมีความรู้สึกดีว่า สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นสถานที่ให้ความรู้แก่บุตรหลานของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Washington [19] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ พรสีมา [16] พบว่า งานด้านการบริหารงานทั่วไป ถือว่าประสบความสำเร็จสูงสุดโรงเรียนในโครงการได้รับการกระจายอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไปค่อนข้างสูง เพราะไม่ต้องยึดโยงกับกฎหมายเฉพาะ

5. แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าควรสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาหลักสูตร ร่วมเป็นวิทยากรแกนนำให้ความรู้และจัดการเรียนรู้ร่วมกับคณะครู ร่วมวางแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาทั้งส่วนที่เป็นทุนทรัพย์ อุปกรณ์การเรียน และทุนบุคคล ร่วมเป็นกรรมการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

ประชุมวางแผนพัฒนาอาคารสถานที่ร่วมประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ดูแลความพฤติกรรมและการเรียนของนักเรียน และร่วมใช้สาธารณประโยชน์จากทางโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lesline [18] พบว่าบทบาทและอิทธิพลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาสภาพโรงเรียนท้องถิ่น ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีและความผูกพันต่อโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Flakes [17] ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของครูและผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในโรงเรียน ในประเด็นด้านผลการศึกษาขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนจะต้องเน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และการร่วมมือกับชุมชน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านวิชาการชุมชนควรหมั่นแสวงหาความรู้เกี่ยวกับนโยบายของรัฐด้านการจัดการศึกษา และสามารถเข้าใจในระบบการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน

2) ด้านการบริหารงบประมาณโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมประชุมวางแผนด้านการบริหารงบประมาณ และจัดทำคู่มือการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

3) ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจและมั่นใจเข้ามาให้คำแนะนำ หรือส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรสื่อสารให้ชุมชนรับทราบเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ครบถ้วนและชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การสื่อสารถือเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ทีมงานเกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และ

จะทำให้งานเกิดประสิทธิผล ดังนั้นควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของการสื่อสารที่มีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

2) ในยุคปัจจุบันมีช่องทางในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากมาย ส่งผลให้ผู้ปกครองหรือชุมชนมีความรู้ด้านการจัดการศึกษามากขึ้น ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการโดยให้บุคคลในชุมชนที่มีความรู้และทักษะวิชาชีพมาร่วมจัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. 2551.
- [2] จินณวัตร ปะโคทั้ง. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณณ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา. 2549.
- [3] ชูชัย อุดมพงษ์. ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอโนนสะอาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
- [4] ดำรงพล ดอกบัว. การมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.

- [5] นันทกิตติ แก้วกล้า. การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management). จาก http://kanhaboss.blogspot.com/2011_07_01_archive.html. ค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2555. 2555.
- [6] นิลมนี พิทักษ์ และคณะ. รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551.
- [7] ปัญญา แก้วกัญ. ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร:ประมวลสาระ: บทที่ 2 การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.). 2546.
- [8] ปรีชา ศรีนวล. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2548.
- [9] พงษ์เทพ ทับทิม. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านคลองสิบสอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. 2552.
- [10] ศิริกุล นามศิริ. การพัฒนางานวิชาการด้วยหลักการบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็ก: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2552.
- [11] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5. รายงานผลการจัดการศึกษา 2555 สพป. ขอนแก่นเขต 5. ค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2555, จาก <http://v2.kkn5.go.th/#>. 2555.
- [12] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: ครูสภา ตลาดพร้าว. 2543.
- [13] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานประจำปี ๒๕๕๓ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2554.
- [14] สุเมธ จิตขันตี. การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโนนสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2. รายงานการศึกษาคิธีระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
- [15] สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการ พิมพ์. 2548.
- [16] อรพรรณ พรสีมา. รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: ประสบการณ์ที่คัดสรร โรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สกศ. 2546.
- [17] Flakes, Bettina M. Teacher and Parent Perceptions of Parental Involvement at W. S. Hornsby Elementary School. [Abstract]. Doctoral Dissertation, Capella University, United States. Retrieved December 17, 2012, from DAI-A 68, Abstract No. 3278095. 2007.

[18] Lesline B. Stein. **The Influence of Parent and Community Involvement on Local School Councils in Massachusetts**. Doctoral dissertation, Department of Education, The University of Massachusetts. 2009.

[19] Washington, Alandra. **A National Study of Parental Involvement: It's Trends, Status, and Effects on School Success**. [Abstract]. Doctoral Dissertation, Western Michigan University, Retrieved December 17, 2012, from DAI-A 72/07, Abstract No. 9781124617480. 2011.